TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2024 m. liepos 11 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Fizinių asmenų apsauga tvarkant asmens duomenis – Reglamentas (ES) 2016/679 – 2 straipsnio 2 dalies c punktas – Taikymo sritis – Išimtys – Išimtinai asmeninė ar namų ūkio veikla – 4 straipsnio 7 punktas – Duomenų valdytojas – Buvęs rūpintojas, vykdęs šias pareigas kaip profesinę veiklą – 15 straipsnis – Asmens, kuriam paskirta rūpyba, teisė susipažinti su buvusio rūpintojo vykdant pareigas surinktais duomenimis“

Byloje C-461/22

dėl *Landgericht Hannover* (Hanoverio apygardos teismas, Vokietija) 2022 m. birželio 28 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2022 m. liepos 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

MK

prieš

WB

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė O. Spineanu-Matei, teisėjai J.-C. Bonichot ir L. S. Rossi (pranešėja),

generalinis advokatas P. Pikamäe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Europos Komisijos, atstovaujamos A. Bouchagiar, F. Erlbacher ir H. Kranenborg,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: vokiečių.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016, p. 1) (toliau – BDAR) 4 straipsnio 7 punkto ir 15 straipsnio išaiškinimo.

2 Prašymas pateiktas nagrinėjant Vokietijoje nuolat gyvenančio fizinio asmens MK, kuriam paskirta rūpyba, ir jo buvusio rūpintojo WB ginčą dėl nurodyto fizinio asmens teisės susipažinti su duomenimis ir informacija apie jį, kuriuos WB surinko vykdydamas rūpintojo pareigas.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 BDAR 18 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Šis reglamentas netaikomas tais atvejais, kai asmens duomenis fizinis asmuo tvarko vykdydamas grynai asmeninę ar namų ūkio priežiūros veiklą ir nesusiedamas to su profesine ar komercine veikla. Asmeninę ar namų ūkio priežiūros veiklą gali sudaryti, be kita ko, susirašinėjimas ir adresų saugojimas arba naudojimasis socialiniais tinklais ir internetinė veikla, vykdoma atliekant tokią veiklą. Tačiau šis reglamentas taikomas duomenų valdytojams arba duomenų tvarkytojams, kurie suteikia priemones asmens duomenų tvarkymui vykdant tokią asmeninę ar namų ūkio priežiūros veiklą.“

4 Šio reglamento 2 straipsnyje „Materialinė taikymo sritis“ numatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas asmens duomenų tvarkymui, visiškai arba iš dalies atliekamam automatizuotomis priemonėmis, ir asmens duomenų, kurie sudaro susisteminto rinkinio dalį ar yra skirti ją sudaryti, tvarkymui ne automatizuotomis priemonėmis.

2. Šis reglamentas netaikomas asmens duomenų tvarkymui, kai:

<…>

c) duomenis tvarko fizinis asmuo, užsiimdamas išimtinai asmenine ar namų ūkio veikla;

<…>“

5 Nurodyto reglamento 4 straipsnis „Apibrėžtys“ suformuluotas taip:

„Šiame reglamente:

<…>

7) duomenų valdytojas – fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kita įstaiga, kuris vienas ar drauge su kitais nustato duomenų tvarkymo tikslus ir priemones; kai tokio duomenų tvarkymo tikslai ir priemonės nustatyti Sąjungos arba valstybės narės teisės, duomenų valdytojas arba konkretūs jo skyrimo kriterijai gali būti nustatyti Sąjungos arba valstybės narės teise;

<…>“

6 To paties reglamento 15 straipsnyje „Duomenų subjekto teisė susipažinti su duomenimis“ nustatyta:

„1. Duomenų subjektas turi teisę iš duomenų valdytojo gauti patvirtinimą, ar su juo susiję asmens duomenys yra tvarkomi, o jei tokie asmens duomenys yra tvarkomi, turi teisę susipažinti su asmens duomenimis ir toliau nurodyta informacija:

<…>

3. Duomenų valdytojas pateikia tvarkomų asmens duomenų kopiją. <…>

<…>“

Vokietijos teisė

7 2002 m. sausio 2 d. *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilinis kodeksas) redakcijos (*BGBl.* 2002 I, p. 42, toliau – BGB) 1896 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta, kad jeigu pilnametis asmuo dėl psichikos ligos arba fizinės, protinės ar emocinės negalios visiškai ar iš dalies negali pats tvarkyti savo reikalų, rūpybos teismas jo prašymu arba *ex officio* skiria jam rūpintoją.

8 Pagal BGB 1897 straipsnio 1 dalį rūpybos teismas rūpintoju skiria fizinį asmenį, kuris yra tinkamas teisiškai tvarkyti rūpintinio reikalus ir asmeniškai juo rūpintis. Šio straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad asmuo, kuris teikia rūpybos paslaugas vykdydamas savo profesinę veiklą, skiriamas rūpintoju tik tuo atveju, jei nėra kito tinkamo asmens, norinčio savanoriškai teikti rūpybą.

9 Pagal BGB 1902 straipsnį vykdydamas savo pareigas rūpintojas atstovauja rūpintiniui teisme ir už jo ribų.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 Vokietijoje praktikuojantis advokatas WB yra MK artimas žmogus; Vokietijos teismas pavedė jam laikinai vykdyti MK rūpintojo pareigas – jos buvo WB profesinės veiklos dalis – kol jis bus nuo jų atleistas ir bus paskirtas kitas rūpintojas.

11 MK ketina teisme reikalauti pateikti galutinę ataskaitą ir laikantis BDAR 15 straipsnio leisti jam susipažinti su jo asmens duomenimis, kuriuos WB surinko vykdydamas nurodytas pareigas.

12 Šiuo tikslu MK pateikė *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas, Vokietija) nemokamos teisinės pagalbos prašymą; teismas atmetė jo dalį, susijusią su ketinimu reikalauti leisti susipažinti su duomenimis pagal BDAR 15 straipsnį, nes, teismo nuomone, rūpintojas, vykdantis šias pareigas kaip profesinę veiklą, nėra „duomenų valdytojas“ pagal BDAR 4 straipsnio

7 punktą. Be to, teismo teigimu, šis reglamentas reglamentuoja duomenų subjekto ir duomenų valdytojo santykį. Pagal BGB 1902 straipsnį teisėtai paskirtas rūpintojas yra duomenų subjekto atstovas pagal įstatymą. Todėl šio subjekto asmens duomenis rūpintojas gali tvarkyti paties rūpintinio vardu, ir čia nekyla „rūpintojo ir duomenų subjekto priešpriešos“, kaip tai vadinama Vokietijos teismų jurisprudencijoje.

13 Dėl nemokamos teisinės pagalbos prašymo atmetimo MK pateikė skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

14 Šiam teismui kilo abejonių dėl to, ar asmuo, vykdantis rūpintojo pareigas kaip profesinę veiklą, gali būti laikomas „duomenų valdytoju“ pagal BDAR.

15 Be to, šiam teismui kyla klausimas, ar, atsižvelgiant į BDAR 2 straipsnio 2 dalies c punktą, šis reglamentas taikomas pagrindinėje byloje, nes WB yra MK artimas žmogus; tačiau dėl to atskiro prejudicinio klausimo nepateikta.

16 Šiomis aplinkybėmis *Landgericht Hannover* (Hanoverio apygardos teismas, Vokietija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar pagal teisės aktus paskirtas rūpintojas, profesionaliai vykdantis šią veiklą, yra duomenų valdytojas pagal [BDAR] 4 straipsnio 7 punktą?

2. Ar jis turi leisti susipažinti su duomenimis pagal BDAR 15 straipsnį?“

Dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo

17 Anot Europos Komisijos, prašymas priimti prejudicinį sprendimą neatitinka Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio c punkto, nes jame nepakankamai išdėstytos priežastys, paskatinusios prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą kelti klausimą dėl tam tikrų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo; šis teismas tik kritikuoja *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas) sprendimą, tačiau nenurodo motyvų, dėl kurių jis abejoja šio teismo pateiktu BDAR išaiškinimu.

18 Šiuo klausimu reikia priminti, kad, atsižvelgiant į poreikį pateikti nacionaliniam teismui naudingą Sąjungos teisės išaiškinimą, būtina, kad šis teismas apibrėžtų su prejudiciniais klausimais susijusią faktinę ir teisinę situaciją arba bent jau išdėstytų faktines aplinkybes, kuriomis šie klausimai kilo. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą turinio reikalavimai aiškiai išdėstyti Procedūros reglamento 94 straipsnyje; jie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui turi būti žinomi bendradarbiaujant pagal SESV 267 straipsnį ir jis jų privalo tiksliai laikytis (2016 m. liepos 5 d. Sprendimo *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 18 ir 19 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

19 Nagrinėjamu atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas) teisingai išaiškino BDAR taip, kad šis reglamentas iš esmės netaikomas pagrindinei bylai ir pagal jį buvęs rūpintojas bet kuriuo atveju negali būti laikomas „duomenų valdytoju“. Nors tiesa, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė priežasčių, paskatinusių jį suabejoti šiuo aiškinimu, vis dėlto jis tiksliai perteikė *Amtsgericht Hannover* (Hanoverio apylinkės teismas) motyvus, ir tai leidžia suprasti pateiktų klausimų apimtį.

20 Be to, šių nuostatų aiškinimas svarbus sprendimui pagrindinėje byloje priimti, nes MK pateiktame nemokamos teisinės pagalbos prašyme nurodytas ketinimas pareikšti reikalavimą pagal BDAR 15 straipsnį, kuriam taikyti būtina išaiškinti sąvoką „duomenų valdytojas“, kaip ji suprantama pagal šio reglamento 4 straipsnio 7 punktą.

21 Taigi prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

Dėl prejudicinių klausimų

22 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar BDAR 4 straipsnio 7 punktas turi būti aiškinamas taip, kad buvęs rūpintojas, vykdęs šias pareigas kaip profesinę veiklą rūpintinio atžvilgiu, turi būti pripažintas jo turimų rūpintinio asmens „duomenų valdytoju“ pagal šią nuostatą ir kad jo atliekamas šių duomenų tvarkymas privalo atitikti visas šio reglamento nuostatas, visų pirma jo 15 straipsnį.

23 Atsakant į šio teismo išreikštas abejones dėl BDAR taikytinumo jo nagrinėjamoje byloje, pirmiausia pažymėtina, kad pagal šio reglamento 2 straipsnio 2 dalies c punktą, kurio taikymo sritis paaiškinta jo 18 konstatuojamojoje dalyje, šis reglamentas netaikomas asmens duomenų tvarkymui, kai duomenis tvarko fizinis asmuo, užsiimdamas išimtinai asmenine ar namų ūkio veikla ir nesusiedamas to su profesine ar komercine veikla.

24 Šios nuostatos negalima aiškinti taip, kad į BDAR taikymo sritį nepatektų rūpintojo veikla, kuria fizinis asmuo verčiasi kaip profesija.

25 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodyta aplinkybė, kad pagrindinėje byloje dalyvaujantis rūpintojas buvo pasirinktas iš rūpintiniui artimų žmonių rato, nepaneigia šios išvados.

26 Dėl klausimo, ar buvęs rūpintojas, vykdęs šias pareigas kaip profesinę veiklą rūpintinio atžvilgiu, turi būti pripažintas to rūpintinio asmens „duomenų valdytoju“, pakanka pažymėti, kad dėl jam pagal nacionalinę teisę pavestų vykdyti pareigų rūpintojas turi atlikti įvairius veiksmus rūpintinio naudai ir tai darydamas taip pat nustatyti rūpintinio asmens duomenų tvarkymo tikslus ir priemones, kaip tai suprantama pagal BDAR 4 straipsnio 7 punktą.

27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonės kilo dėl to, kad pagal rūpybą reglamentuojančias Vokietijos teisės nuostatas rūpintojas yra teisėtas rūpintinio atstovas, veikiantis jo vardu ir naudai.

28 Vis dėlto, kaip pažymi pats šis teismas, nagrinėjamoje byloje MK bet kuriuo atveju reikalauja leisti susipažinti su savo asmens duomenimis, esančiais ne pas jo dabartinį, o pas buvusį rūpintoją WK, kuris nebevykdo šių pareigų, bet tebeturi šių duomenų.

29 Taigi, kaip pažymi Komisija, buvęs rūpintojas dabar yra trečiasis asmuo buvusio rūpintinio atžvilgiu.

30 Vadinasi, buvęs rūpintojas, vykdęs šias pareigas kaip profesinę veiklą rūpintinio atžvilgiu, turi būti pripažintas jo turimų rūpintinio asmens „duomenų valdytoju“, todėl tvarkydamas šiuos duomenis jis privalo laikytis BDAR, visų pirma pagal jo 15 straipsnį jam tenkančių pareigų, prireikus ribojamų pagal šio reglamento 23 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2024 m. sausio 16 d. Sprendimo *Österreichische Datenschutzbehörde*, C-33/22, EU:C:2024:46, 54–56 punktus).

31 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti: Reglamento 2016/679 4 straipsnio 7 punktas turi būti aiškinamas taip, kad buvęs rūpintojas, vykdęs šias pareigas kaip profesinę veiklą rūpintinio atžvilgiu, turi būti pripažintas jo turimų rūpintinio asmens „duomenų valdytoju“ pagal šią nuostatą ir jo atliekamas šių duomenų tvarkymas privalo atitikti visas šio reglamento nuostatas, visų pirma jo 15 straipsnį.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

32 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) 4 straipsnio 7 punktas

turi būti aiškinamas taip:

buvęs rūpintojas, vykdęs šias pareigas kaip profesinę veiklą rūpintinio atžvilgiu, turi būti pripažintas jo turimų rūpintinio asmens „duomenų valdytoju“ pagal šią nuostatą ir jo atliekamas šių duomenų tvarkymas privalo atitikti visas šio reglamento nuostatas, visų pirma jo 15 straipsnį.

Parašai.